

ARIADNINA NIT*

Razstava čipk eksperimentalne skupine Čipkarske šole Idrija
v sobivanju z rudniškimi stroji in napravami Mestnega muzeja Idrija v jašku Frančiške

Odprtje razstave: **jašek Frančiške, 24. 9. 2021 ob 17.00**

BETR/B

Idrija.
UNESCO
DEDIŠČINA

* V grški mitologiji je **Ariadna** junaku **Tezeju** podarila klobčič **rdeče niti**, ki jo je odvijal in tako našel **pot iz labirinta**.

Je tudi **idrijski rudar** potreboval čudežno nit, da je vsak dan našel pot iz globine rudnika na površje?

Mogoče je bila to nevidna nit preživetja. Ali pa je bila to **bela nit ženinega sukanca** za klekljanje?

IDRIJSKA ČIPKA = EKSPERIMENTALNA ČIPKA?

V novejšem času sledimo razvoju klekljanih čipk, ki smo jih poimenovali eksperimentalne čipke. Zanje je značilno, da nosijo prepoznaven pečat avtorja, tj. idejnega snovalca in/ali risarja vzorca ter klekljarice. Ne težijo k uporabnosti in so največkrat samostojni umetniški objekti. Elementi in tehnike izdelave temeljijo na tradiciji, čeprav se klekljarice pri delu poslužujejo lastne iznajdljivosti in kreativnosti, kar je včasih nujno že zaradi novih materialov, ki jih uporabljajo pri klekljanju. Prav tako so klekljarice podvržene sodobni informacijski tehnologiji, ki omogoča hiter in geografsko neomejen prenos informacij, kar ne govori v prid tradicionalnemu prenosu znanja in izkušenj.

Ali idrijska čipka danes izgublja na prepoznavnosti in identiteti? Njen oblikovni in tehnološki razvoj sta (bila) vedno neločljivo

povezana z dogajanjem v družbi: s spremembami družbenih ureditev, čipkarskih trgov in umetnostnih stilov. Z ogledom izdelkov eksperimentalne skupine Čipkarske šole Idrija lahko z gotovostjo trdimo, da idrijska čipka sledi mednarodnim tokovom, utrjuje svoje mesto na čipkarskem zemljevidu in se razvija v smer, ki ji ne poznamo konca. Čas bo tisti, ki nam bo pokazal, ali je smer (bila) uspešna ...

Razstava Ariadnina nit gradi na vprašanih razmerja med prefinjeno nežnostjo idrijskih čipk ter masivnostjo rudniških strojev in naprav, med domačo žensko obrtjo in težko moško industrijo. Postavlja nam vprašanje, ali je v sobivanje moč združiti dva na videz nezdržljiva svetova, pola, principa. Lahko v igri nasprotij začutimo energijo žive eksperimentalne čipke, ki lebdi v industrijskem objektu, ujeta med statičnimi in opuščeni stroji? Gre tokrat za premoč ustvarjalnosti nad fizično realnostjo, nad golim preživetjem?

KLEKLJANJE ČIPK IN RUDARSTVO

Znanje klekljanja je domnevno k nam prispelo iz nemških in čeških dežel, predvsem iz rudarskega Rudogorja (nem. Erzgebirge). Od tam so na delo v idrijski rudnik živega srebra od 16. stoletja dalje prihajali rudarji in rudniški strokovnjaki s svojimi družinami. Naravni pogoji in delavski značaj kraja niso nudili možnosti za razvoj agrarne dejavnosti, zato so se ženske množično oprijele izdelovanju čipk. Eksistencialna nuja in stalni boj za preživetje sta izoblikovala značaj tukajšnjih ljudi. Moških in žensk, knapov in klekljaric. Delavni, močni, prizadevni, vztrajni, iznajdljivi, ustvarjalni, ...

V Evropi so številnim opuščenim industrijskim obratom in tovarnam dali novo namembnost in jih spremenili v muzeje, galerije, kulturne dvorane in prostore različnih dejavnosti, ki služijo skupnosti. Eden izmed takšnih objektov je tudi vhodna stavba jaška Frančiške, zgrajenega leta 1792 za potrebe idrijskega živosrebrnega rudnika. V njej so svoje mesto po letu 1990 našli restavrirani rudniški stroji in naprave s konca 19. in začetka 20. stoletja – po tem, ko jih je Rudnik izločil iz obratovanja in se moderniziral. Danes je to eden izmed objektov idrijske tehniške dediščine, leta 2012 vpisane na Unescov Seznam svetovne dediščine. Z razstavo Ariadnina nit pa želimo pokazati, kako se nesnovna in materialna dediščina prepletata in vsebinsko dopolnjujeta.

KLEKLJANJE IDRIJSKE ČIPKE = NESNOVNA KULTURNA DEDIŠČINA

Znanje klekljanja idrijske čipke se je prenašalo in se še vedno prenaša iz roda v rod z ustnim izročilom in izkušnjo, največkrat s starih mam na vnukinje in vnuke. Za organiziran učni proces že 145 let neprekinjeno skrbijo učiteljice v Čipkarski šoli Idrija in njenih oddelkih. Letno posredujejo znanje okoli 450 otrokom in mladim ter okoli 150 odraslim. Za učence ima klekljanje pomembno vzgojno-izobraževalno funkcijo, za odrasle pa socialno in terapevtsko, saj jim pomeni obliko preživljanja prostega časa ter hkrati pomaga pri ohranjanju fine motorike prstov, natančnosti in logičnem mišljenju.

Eksperimentalna skupina Čipkarske šole Idrija je z delovanjem pričela v šolskem letu 2015/2016. V skupino je letno vključenih od osem do deset odraslih klekljaric, nekatere med njimi so dejavne že od samega začetka. Pod dela se podpisujejo: Magda Ferlat, Aleksandra Frank Staniša, Mira

Guzelj, Andra Jereb, Majda Jurkovič, Milena Kalan Frančeškin, Jana Klinc Češnovar, Liljana Kogovšek, Irena Laharnar, Marija Novak Boškovič, Draga Sedej, Marta Simnovčič, Sandra Šeme in Tina Vedlin. Skozi proces ustvarjanja jih od idejne zasnove in izrisa vzorcev za klekljanje do izbire materialov in barv ter uporabe ustreznih tehnik klekljanja vodita mentorici čipkarske šole – risarka vzorcev in oblikovalka Maja Svetlik ter učiteljica klekljanja Stana Frelih – z zunanjo sodelavko, likovnico Silvo Menard.

Skupina uspešno sodeluje s slovensko mednarodno uveljavljeno večmedijsko umetnico Evo Pertič. Klekljarice so s svojimi skupinskimi ali posamičnimi deli dosegle pomembne uvrstitve na mednarodnih klekljarskih natečajih v Zagarolu v Italiji in v Stourbridgenu v Veliki Britaniji. Ne stremijo pa le za doseženimi uspehi. Najpomembnejše je, da so v zrelih letih ob pomoči mentoric v skupini prepoznale svoje skrite darove in si uresničile željo po lastnem ustvarjanju na področju klekljanja idrijske čipke. Tudi to je del nesnovne kulturne dediščine.

Muzejski list št. 62

Izdal in založil: Mestni muzej Idrija

Organizacija: mag. Mirjam Gnezda Bogataj in Ivana Leskovec, Mestni muzej Idrija

Besedilo: mag. Mirjam Gnezda Bogataj, Mestni muzej Idrija; Maja Svetlik in Metka Fortuna, Čipkarska šola Idrija

Jezikovni pregled: Sonja Benčina

Fotografije: Fototeka Mestnega muzeja Idrija, Arhiv Čipkarske šole Idrija

Oblikovanje: Žiga Okorn in Barbara Sirk, Uvid.si

Tisk: Schwarz print d.o.o.

Naklada: 700

Idrija, september 2021

Ogledi:

24. in 25. 9.: od 10.00 do 20.00

26. 9. do 3. 10.: od 15.00 do 20.00

Za skupine po dogovoru tudi izven urnika.

Izvedbo projekta so podprli:

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

OBČINA IDRİJA